

www.giyav.org.tr

**PANDEMİ DÖNEMİNDE
ÇOCUKLARIN EĞİTİM
SÜREÇLERİNDE
YAŞADIKLARINA DAİR
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ
ARAŞTIRMASI**

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARINA DAİR GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ ARAŞTIRMASI

"Herkesin eşit olduğu bir eğitim düzeni varsa o olsun isterim."

PROJE EKİBİ

Proje Sorumlusu : Çiğdem ERTAK
Proje Danışmanı : Meryem ÖZDEMİR OK
Proje Koordinatörü : Ceylan PALAMUT AK

ÇALIŞMA DANIŞMANLARI VE PLANLAMA EKİBİ

Emrah KIRIMSOY
Ezgi KOMAN

RAPORU YAZAN

Yeşim MUTLU

ÇALIŞMAYA KATKI SUNANLAR

Yadigar DAĞ
Tuba BORAK
Ayşe EROL

SAHA ÇALIŞMASI

SOSYO POLİTİK SAHA ARAŞTIRMA MERKEZİ

EDİTÖR

Meryem ÖZDEMİR OK

Haziran 2021

Bu Rapor "Haklara Destek Programı" kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla "Göç ve İnsani Yardım Vakfı'na" aittir ve Avrupa Birliği'nin ve/veya Haklara Destek Programı'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

1.	GİRİŞ	5
2.	ARAŞTIRMA HAKKINDA	7
2.1	Araştırmanın Amacı	7
2.2	Araştırmanın Yöntemi	7
2.3	Araştırmanın Kapsamı	7
2.4	Araştırmanın Sınırlılıkları	8
3.	GENEL BİLGİLER	8
4.	ÇOCUKLARIN SÖZÜ	9
4.1	Pandemi Sürecine Dair Genel Değerlendirme	9
4.2	Eğitim Alanına Dair Değerlendirme	12
4.2.1	Öğretim Sürecine İlişkin Genel Bilgiler	12
4.2.2	Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitime Erişim için Gerekli	13
Araç-Gereç Sahipliği		
4.2.3	Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim ile İlgili Görüşler	14
4.2.4	Uzaktan Eğitim Sürecinde İlişkilerle İlgili Görüşler	18
5.	ÇOCUKLARIN ÖNERİLERİ	21
6.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	23
	KAYNAKÇA	26
	EKLER	27
	EK 1. GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN GÖZLEMLER	27
	EK 2. BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU VE CEVABI	28
	EK 3. SORU FORMU	29

ÖNSÖZ

Eğitime erişim hakkı herkes için evrensel bir haktır. Türkiye’de hali hazırda özellikle kız çocukları başta olmak üzere farklı yaş gruplarında ve farklı bölgelerde yaşanan kriz, çatışma, sosyo-ekonomik koşullar vb. nedenler ile nitelikli eğitime erişim ve eğitimde fırsat eşitliğinde ciddi sorunlar yaşanırken pandemi bu eşitsizliklerin daha çok artmasına neden olmuştur. UNİCEF tarafından Mart 2021’de yayımlanan raporda, dünya genelinde 168 milyondan fazla çocuğun okulunun pandemi döneminde alınan önlemler nedeniyle bir yıldır kapalı olduğu belirtilmektedir. Aynı raporda, dünya genelinde yaklaşık 214 milyon çocuğun, bir başka ifadeyle her 7 çocuktan 1’inin yüz yüze eğitimlerin dörtte üçünden fazlasını kaçırdığı ifade edilmektedir.

Göç ve İnsan Yardım Vakfı olarak Haklara Destek Programı kapsamında desteklenen Anadili ve Kültürel Haklar Projemiz kapsamında pandemi nedeni ile çocukların eğitime erişiminde karşılaştıkları sorunların tespiti amacıyla vakfımız bursiyerleri ile yapılan görüşmeler ile bir saha çalışması raporu hazırladık.

Yapılan saha çalışması sonuçları, pandemi döneminde her ne kadar uzaktan eğitim ile eğitim faaliyetleri sürdürülmeye çalışılsa da bunun oldukça yetersiz kaldığını ve özellikle en kırılgan grupta yer alan çocukların eğitime erişimini ciddi oranda sınırlandırdığını göstermiştir. Batman, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, şanlıurfa, şırnak, Van ve daha az sayıda İstanbul ve Mersin illerinde yaşayan çocuklar ile yapılan görüşmelerde internete erişim, uzaktan eğitim için araçların yokluğu veya sınırlılığı, Eba TV’de yaşanan aksaklıklar, ev içinde kız çocuklarının karşılaştığı ek yükler, kız ve oğlan çocuklarının toplumsal cinsiyet rolleri ile uyumlu işlere başlamaları gibi sadece çocukların eğitimden uzak kalması değil, gelecekleri ile ilgili de önemli riskler oluşturduğu görülmüştür.

Raporda görüşmelerin sonuçlarının yanında çocukların bu döneme dair kendi kelimeleri ile ifade ettiklerine, çocukların gözünden pandemi sürecinin etkilerine yer verilmiştir.

Çocuk hakları alanında faaliyet gösteren ve daha kırılgan gruptaki çocukların eğitime erişimi için destek sunan bir vakıf olarak destek verdiğimiz çocukların görüşlerini alarak bu raporda derleyerek paylaşmak istedik.

Çalışmanın planlanmasında,içeriklerin oluşturulmasında, katkı sunan değerli Danışma kurulu üyelerimiz Emrah Kırımsoy ve Ezgi Koman’a minnettarız.Raporlama çalışmasında destek sunan Yeşim Mutlu’ya ve saha çalışmasında destek olan Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezine teşekkür ediyoruz.

1. GİRİŞ

Her çocuğun kaliteli eğitim alma hakkı vardır ve bu hak da öğrenme ortamlarının, öğretim ve öğrenim süreçlerinin ve materyallerinin ve nihayet öğrenim çıktılarının kalitesine odaklanmayı gerektirir.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Genel Yorum No.1 (2001: 11)

Eğitim hakkı temel bir insan hakkıdır ve nitelikli eğitime erişim hiç bir temelde ayırım yapılmaksızın herkes için evrensel bir hak. Eğitim hakkı, en genel tabirle, herkesin ücretsiz temel eğitimden yararlanmasını ifade eder. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (m. 26), BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (m. 13), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 No'lu Protokol (m. 2), BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (m.28-29) gibi birçok uluslararası sözleşmede eğitim hakkına yer verilir ve eğitim hakkı böylelikle Taraf Devletler bakımından garanti altına alınır.

Çocukların kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin geliştirilmesi amacının yerleşikleştirilmesiyle yakından ilişkili olan eğitim hakkı, aynı zamanda eğitim hakkı haricindeki insan haklarının gerçekleştirilmesiyle de bağlantılıdır. Dolayısıyla, "eğitim hakkıyla diğer insan hakları arasında karşılıklı bir bağımlılık vardır" (Ataman, 2008: 20). Bu sebeple, eğitim hakkı, insan haklarının ve çocuk haklarının gerçekleşmesinde kilit önemdedir. Eğitim hakkının kullanımı ve nitelikli eğitime erişime ilişkin yapılacak izleme/değerlendirme çalışmalarının gerekliliği de böylelikle ortaya çıkar. Bu bağlamda, eğitim hakkını kavramsal olarak anlamak amacıyla kullanılan 4A çerçevesinden söz etmek önemlidir. Bu çerçeve, sadece eğitim hakkını oluşturan bileşenler arasındaki ilişkiyi göstermekle kalmaz, aynı zamanda devletlerin insan haklarına ilişkin yükümlülüklerini göz önünde bulundurarak haklarla da bağlantı kurar. 4A çerçevesi, ayrıca, eğitim hakkının gerçekleşmesine ilişkin ihtiyaçlar bakımından da örnekler sağlar (Ataman, 2008: 15).

Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere ve bu çalışmanın içeriği göz önünde bulundurulduğunda, 4A çerçevesi kapsamında eğitim hakkı özellikle mevcudiyet ve erişilebilirlik temelinde değerlendirilebilir. Mevcudiyet temelde ilköğretimin zorunlu ve ücretsiz olması ve nitelikli eğitimi ifade etmekle birlikte bunların gerçekleşmesinde bütçe tahsisi, eğitim çağındaki çocuklara uygun eğitim ortamlarının nicelik ve niteliği ile eğitim emekçilerinin haklarını gereksinimler olarak belirtir. Erişilebilirlik ise, eğitime erişimin önündeki yasal, idari ve finansal tüm engeller ile ayrımcılığın engellenmesine ilişkindir. Bu anlamda erişilebilirlik aynı zamanda kapsayıcılığı da gerektirir. Ek olarak, erişilebilirlik özellikle zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitime erişimde karşılaşılabilecekleri ücret, uzaklık ve zamanla ilgili engellerle de ilişkilidir.

Eğitim Hakkı	Mevcudiyet (Availability)	<ul style="list-style-type: none"> - İnsan haklarıyla ilgili yükümlülüklere uygun bütçe tahsisatı, - Okul çağına gelmiş çocuklara uygun okullar (sayı ve çeşitlilik), - Öğretmenler (eğitim ve öğretim, işe alma, işçi hakları, sendikalar özgürlükler)
	Erişilebilirlik (Accessibility)	
Eğitimde Haklar	Kabul edilebilirlik (Acceptability)	<ul style="list-style-type: none"> - Çocuklarının eğitimiyle ilgili olarak ailenin seçimi (insan haklarıyla uyumlu bir biçimde) - Minimum standartların uygulanması (kalite, güvenlik, çevre sağlığı) - Dil öğrenimi - İfade özgürlüğü - Çocuk haklarının tanınması
	Adapte edilebilirlik (Adaptability)	<ul style="list-style-type: none"> - Azınlık çocukları - Kızılderi çocuklar - Çalışan çocuklar - Göçmen ve gezgin çocuklar
Eğitim Yoluyla Haklar		<ul style="list-style-type: none"> - Yaşa bağlı haklara uyum - Çocuk evliliğinin tasfiye edilmesi - Çocuk işçiliğinin tasfiye edilmesi - Çocuk askerlerin önlenmesi

Tablo 1: Eğitim hakkına ilişkin yükümlülüklerin incelenmesinde BM Eğitim Hakkı Özel Raportörü'nün kullandığı 4A çerçevesi

Eğitim hakkına ilişkin uluslararası sözleşmelerde yer alan tüm taahhütlere rağmen, Küresel Eğitim Fırsatlarının Finansmanı Uluslararası Komisyonu tarafından Eylül 2016'da yayımlanan Öğrenen Kuşak: Değişen bir Dünya için Eğitime Yatırım adlı rapora göre "her çocuğu okulla ve öğrenimle buluşturma yönünde benimsenen nihayi hedefe rağmen, 2030 yılına gelindiğinde düşük gelir düzeyindeki ülkelerde okul çağındaki çocukların üçte ikisinden fazlası temel becerileri öğrenememiş olacak"tır (UNICEF, 2016). Bunun yanı sıra, söz konusu raporda şu bulgulara da yer verilmektedir:

- Düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde ilkokul çağındaki çocukların yalnızca yarısı, ortaöğretim çağındaki çocukların da dörtte birinden biraz fazlası temel becerileri edinebilmektedir.
- İlk ve ortaöğretim çağındaki 330 milyon öğrenci en temel öğrenim donanımına bile sahip olamamaktadır.
- Nüfus arttıkça kriz de büyümektedir. 2030 yılına gelindiğinde düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde okul çağında tahminen 1,4 milyar çocuk olacaktır.
- Okula hiç başlamayan kız çocuk sayısı aynı durumdaki erkek çocuk sayısının iki katı olacaktır.

Tüm bunların yanı sıra biliniyor ki, kriz dönemleri özellikle kız çocuklarının olmak üzere tüm çocukların eğitim imkânlarını sınırlamaktadır. Bu bağlamda, Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin beraberinde getirdiği dönüşümler ve görünür kıldığı eşitsizliklerin bir sonucu olarak çocukların eğitim hayatından kopmalarına ilişkin olarak 'kayıp nesil' uyarısı yapılmıştır. UNICEF, Mart 2021'de yayımladığı raporunda, dünya genelinde 168 milyondan fazla çocuğun okulunun COVID-19 kaynaklı önlemler sebebiyle neredeyse bir yıldır kapalı olduğunu belirtmektedir. Yine aynı rapor, dünya genelinde yaklaşık 214 milyon çocuğun, bir başka ifadeyle her 7 çocuktan 1'inin yüz yüze eğitimlerin dörtte üçünden fazlasını kaçırdığını belirtmektedir.

Bilindiği üzere, Türkiye’de de örgün eğitime önce ara verilmiş ardından 23 Mart 2020’den itibaren tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitim sistemi benimsenmiş ve bu süreç EBA web sitesi ve TRT EBA TV üzerinden yürütülmeye çalışılmıştır. Mart 2020’den itibaren çeşitli aralıklarla ve çeşitli eğitim kademelerinde okullar açılmış ancak salgının kontrol edilememesi ve sürecin yönetilememesinin bir sonucu olarak yüz yüze eğitimde süreklilik sağlanamamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uzaktan eğitime erişimle ilgili çeşitli çalışmalar yürütülse de, uzaktan eğitim pek çok eşitsizliği de beraberinde getirmiş ve özellikle en kırılgan durumda olan çocukların eğitime erişimlerini ciddi oranda sınırlandırmıştır. Bunun yanı sıra EBA sisteminde yaşanan aksaklıklar nedeniyle, uzaktan eğitimin sadece verimliliği değil niteliği de tartışmalı bir hale gelmiştir.

Bu çerçeveden hareketle, Göç ve İnsani Yardım Vakfı tarafından 119 çocukla görüşülerek yapılan bu çalışma, Covid-19 sürecinde eğitime erişimin durumunu çocukların gözünden değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan raporun, çocukların sözü olmasını umuyor ve çocuk görüşünün yapılandırılacak tüm çalışmalarda çocuğun yüksek yararını gözetilecek şekilde kullanılmasını umut ediyoruz.

2. ARAŞTIRMA HAKKINDA

2.1 Araştırmanın Amacı

Covid-19 pandemisi hayatın pek çok alanında şimdiye kadar deneyimlenmeyen bir belirsizliği beraberinde getirmiştir. Yetişkinler için bile çalışma hayatından, geçim kaynaklarına erişime, ev içi emek yükünün paylaşılmasından, psiko-sosyal zorluklara kadar pek çok sorunu beraberinde getiren bu belirsizlik süreci, tahmin edilebileceği üzere çocukları da pek çok açıdan olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Şüphesiz, çocukları etkileyen en önemli değişikliklerden birisi de sosyalleşmenin neredeyse yok denecek kadar sınırlanması ve eğitim hayatının sekteye uğramasıdır. Bunu göz önünde bulundurarak, bu araştırma, Covid-19 pandemisi döneminde eğitime erişim hakkının izlenmesi ve sorun alanlarının belirlenmesi amacıyla, yürütülmüştür.

2.2 Araştırmanın Yöntemi

Araştırma GİYAV’ın eğitim bursu desteği verdiği çocuklarla telefon görüşmesi üzerinden yürütülmüştür. Yapılandırılmış bir anket formu üzerinden yürütülen çalışmada, çocukların eğitim alanına dair görüşlerini ifade edebilmeleri için açık uçlu sorular da sorulmuştur. Çalışma yürütülürken, hem ebeveynlerden hem de çocuklardan sözlü onay alınmıştır. Görüşmeye devam etmeyen çocuklar olmuş, bu yönde beyanı olan çocuklar, görüşmeye devam etmeleri yönünde ikna edilmeye çalışılmamış ve planlanan görüşmeler sonlandırılmıştır.

2.3 Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında Göç ve İnsani Yardım Vakfı (GİYAV) bursiyeri olan öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır. Kasım 2020’de izleme araştırma çalışması için genel planlamalar yapılmıştır çalışmanın içeriği amacı konusunda izleme çalışmasına katılım sağlayacak bursiyerler ve ebeveynlere genel bilgilendirmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplam sayıları 273 olan tüm bursiyerlere ulaşılmaya çalışılmıştır. 273 çocuktan bir kısmına ulaşamamış, bir kısmı ise görüşme yapmak istememiştir. Sonuç olarak, bu araştırmanın

örneklemi 119 GİYAV bursiyeri çocuk oluşturmuştur. Görüşme yapılan çocuklar 7-17 yaş aralığındadır. Görüşmeler genellikle 20-25 dakika sürmüştür. Çalışmaya katılan çocuklar, ağırlıklı olarak Batman, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak ve Van illerinde, daha az sayıdaki çocuk ise İstanbul ve Mersin'de yaşamaktadır.

2.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini belirtmeleri, çocuk katılımının bir gereği olduğu gibi aynı zamanda bunun için alan açmak da yetişkinlerin bir sorumluluğudur. Çocuk görüşünün alınması pek çok farklı araçla yapılabilir. Ancak pandemi koşulları göz önünde bulundurularak, bu çalışmayı daha güvenli alanların yaratılabileceği yüz yüze görüşmeler, çalışmalar aracılığıyla yapmak mümkün olmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma, telefonla görüşme yönetimiyle yürütülmüştür. Bunun araştırmanın ilk sınırlılığı olduğunu söylemek mümkündür. Görüşmelerin çoğunda aile bireylerinin çocuğun kendini ifade etmesine müdahalede buldukları fark edilmiştir. Görüşmeleri yürütenlerin, ebeveynlere buna ilişkin uyarıda bulunmaları sonrası çocukların görüşleri kendi ifadeleriyle alınabilmektedir. Böylelikle bu çalışmanın önemli sınırlılıklarından birisi görüşmelerin telefonla, yani güven ortamı tam olarak oluşturulmadan, yapılmasıdır; ancak yine de çalışmanın eğitim hakkına erişimin izlenmesi ve çocuk görüşünün alınmasına katkı sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra, araştırma kapsamında tüm bursiyerlerle görüşme yapılamamıştır. Daha fazla sayıda çocuğa ulaşmak eğitim hakkına erişimde yaşanan sorunların çeşitliliğini göstermesi bakımından önemli olabileceksede, araştırmaya katılan 119 çocuğun görüşleri de bu anlamda genel bir çerçeve çizilmesini sağlamıştır.

Son olarak, görüşmeler 13-17 yaş grubundan çocuklarla daha rahat geçmiştir. 13 yaş altındaki çocuklar soruları, daha büyük yaş grubundakilere kıyasla daha zor anlamışlardır. Dolayısıyla, tüm yaş grupları için aynı soru formlarının kullanılması bu araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Bu anlamda bu deneyim, bundan sonraki çalışmaların yapılandırılması noktasında öğretici olmuştur.

3. GENEL BİLGİLER

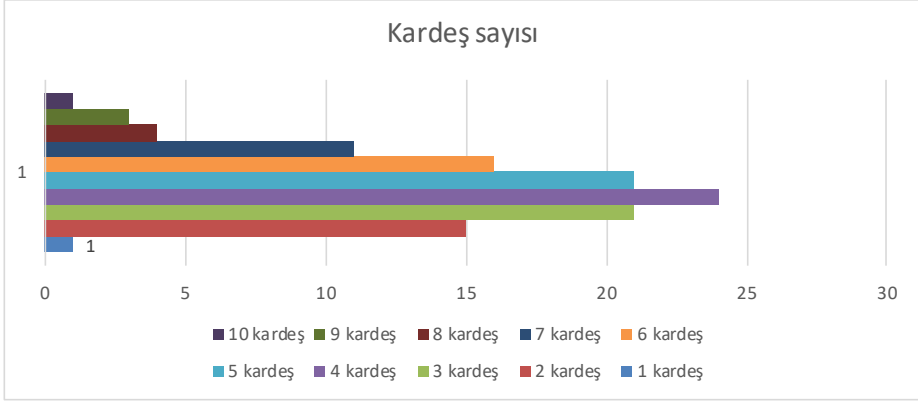
Bu bölümde araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri aktarılmıştır. İlk olarak atfedilen cinsiyete göre dağılıma bakıldığında, çalışmaya katılanların 65'inin kız, 54'ününise oğlan çocuğu olduğu görülmektedir.

Grafik1. Çalışmaya katılan çocukların atfedilen cinsiyete göre sayısal dağılımı

Eğitim için gerekli araç gereçlere erişimde kardeş sayısının önemli olabileceği varsayımıyla, araştırma kapsamında görüşme yapılan çocuklara kardeşleri olup olmadığı ve varsa kaç kardeşlerinin olduğu sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre, çalışmaya katılan 119 çocuktan 2'si hariç, hepsinin kardeşi vardır. 1 çocuğun 1 kardeşi, 15'inin 2, 21'inin 3, 24'ünün 4, 21'inin 5, 16'sının 6, 11'inin 7, 4'ünün 8, 3'ünün 9 ve 1'inin 10 kardeşi vardır. Kardeş sayılarına ilişkin grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik 2. Çalışmaya katılan çocukların kardeş sayısı

Çocukların verdiği bilgilere bakıldığında, kardeşi olmayan, soruya cevap vermeyen ve bilmeyen çocukların yanıtları dâhil edilmediğinde, 83 çocuğun hanesinde eğitim çağı olarak düşünebileceğimiz 6 – 18 yaş aralığında en az bir çocuk vardır.

4. ÇOCUKLARIN SÖZÜ

4.1 Pandemi Sürecine Dair Genel Değerlendirme

Valla çok kötü [etkiledi] abla, okul hayatım bitti.

(Diyarbakır, 11, O)

Bu bölümdeki sorularla amaçlanan, çocukların pandemi sürecinde bir günlerinin nasıl geçtiğine dair genel değerlendirmeleri hakkında fikir edinmek, bu sürecin yaşamlarını nasıl etkilediğini ve bu süreçte onları en çok zorlayan konuların neler olduğunu anlayabilmektir.

Bunun için ilk olarak çocuklara “Pandemi devam ediyor. Bir günün nasıl geçiyor? Bizimle paylaşmak ister misin? Kaçta kalkıyorsun? Neler yapıyorsun? Kimlerle yapıyorsun?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında, öncelikle iki kız çocuğu bu soruyu cevaplamak istemediğini belirtmiştir. Çocuklar gün içinde yaptıkları aktivitelere ilişkin ağırlıklı olarak oturduklarını, arkadaşlarıyla dışarıda oynadıklarını, ders çalıştıklarını, kitap/hikâye okuduklarını, oyun oynadıklarını vb. iletmişlerdir. Dışarıya çıktığını belirtenlerin çoğunluğunu oğlan çocukları oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra, “anneme yardım ediyorum, temizlik yapıyorum vb.” aktiviteleri belirten çocuklar da olmuştur. Bu gibi ifadeleri paylaşan

çocukların çocuğunun kız çocuğu, sadece birinin oğlan çocuğu olması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarını göstermesi bakımından önemlidir. Ancak bu oğlan çocukları özelinde şöyle bir farkın da ortaya çıkmasını beraberinde getirmektedir: Özellikle kamusal alanda bir iş söz konusuysa görünen odur ki, bu ağırlıklı olarak oğlan çocuklarına atfedilen bir görev olduğundan oğlan çocuklarının bir kısmı “babama, dedeme işlerinde yardım ediyorum; işe gidiyorum” gibi ifadeler kullanmışlardır. Şüphesiz bu cevaplar, eğitime ve eğitim ortamlarına erişim kısıtlandığında, bu kısıtlamanın kız ve oğlan çocukları için beraberinde getirdiği ayrışan toplumsal cinsiyet rollerinin yansımalarını göstermektedir.

Bu alt bölümde, çocuklara ikinci olarak “Kendini ve diğer çocukları düşündüğünde pandemi/ salgın yaşamını nasıl etkiledi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt olarak, iki çocuk pandemi sürecinin kendisini pek etkilemediğini iletmış, iki çocuk ise sürecin kendilerine faydalı olduğunu belirtmiştir.

Eğitime daha sıkı sarılmamızı sağladı, değerini anladık. (Mardin, 13, K)

Bana faydalı oldu. (Mardin, 16, O)

Yukarıda söz edilen dört çocuk haricindeki tüm çocuklar sürecin kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Aşağıda buna ilişkin çocukların ifadelerinden örneklere yer verilmektedir.

Olumsuz etkiledi biz çocuklar için dijital yaşama bağımlılık başladı. (Diyarbakır, 17, K)

Virüs yüzünden kötü etkiledi. Kardeşim sürekli dışarı çıkıyor. Diğer kardeşim hasta ama tedavi olamıyor. (Şırnak, 11, O)

Psikolojik olarak çok zorlu bir dönem, odak problemi yaşıyoruz. Pandemi sürecinde evde olmamız mantıksız geliyor, en aktif olduğumuz dönemde kısıtlanıyoruz. Verilere, istatistiklere göre çıkmamız yanlış. (Hakkâri, 17, O)

Çok kötü etkiledi, keşke hayatımız eskisi gibi olsaydı. Öğretmenlerimi göremiyorum, dedemin elini öpemiyorum üzgünüm. (Diyarbakır, 14, K)

Eğitimi çok kötü etkiledi, sosyal aktiviteler artık yok. Arkadaşlarımız ile vakit geçiremiyoruz bu çok kötü. (Şırnak, 14, K)

Olumsuz etkilendiğini belirten çocukların ifadelerinde psikolojik olarak zorluklar yaşamak, evde kalmak zorunda bırakılmak, okula gidememek, internete ve/veya tablet, bilgisayar gibi uzaktan eğitime erişimde temel ihtiyaçlar haline gelen araçlara sahip olmamak, arkadaşlarıyla görüşmemek başlıkları ön plana çıksa da; bazı öznel durumların da çocukların olumsuz etkilenmesine sebep olduğu görülmektedir. İlk olarak, kendisi veya aile bireylerinden birisi Covid-19 hastalığı geçirenlerde bunun yarattığı kaygı ve üzüntü açık bir şekilde görülmektedir. Aşağıda verilen örnekler bunu göstermektedir:

Olumsuz etkiledi aileden vefat edenler oldu, bizim için zor bir süreç. (Diyarbakır, 14, K)

Korona olduğumda çok ağladım ayaklarım dizlerim ağrıdı çok korktum. (İstanbul, 13, K)

İkinci olarak, ailelerin pandemiyle birlikte maddi durumlarının sınırlanması ve geçim kaynaklarına erişim sıkıntıları da çocukları etkilemiş görünmektedir.

Ekonomik durumu iyi olanlar dershaneye gidiyorlar. Ben gidemedim.

Beni çok etkiledi. (Diyarbakır, 16, O)

Ekonomik olarak zorladı, kimse çalışmıyor geçinemiyoruz,1 ineğimiz vardı öldü. (Şanlıurfa, 15, K)

Okula gitmediğim ve dışarıya çıkmadığım için üzülüyorum. Bir de babam çalışmıyor onun için de üzülüyorum. (Diyarbakır, 10, K)

Üçüncü ve son olarak, bu alt bölümde çocuklara pandemi sürecinde zorlandıkları bir konu olup olmadığı, varsa bununla ilgili paylaşmak istediği bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Çocukların verdikleri yanıtların dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan çocukların 32'si bu süreçte zorlandığı herhangi bir konu olmadığını, 2'si bilmediğini/hatırlamadığını, 85'i ise zorlandığını belirtmiştir.

Grafik 3. Çocukların "Pandemi sürecinde zorlandığın konular oldu mu?" sorusuna verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

Çocukların bu süreçte zorlandıkları konular değişmekle birlikte, ağırlıklı olarak eğitime erişimde yaşanan sorunların (okula gidememe, EBA'ya erişememe, internete/bilgisayara erişimi olmama vb.) ve sosyalleşme imkânlarının sınırlılığının (dışarı çıkamamak, arkadaşlarını görememek, arkadaşlarıyla oyun oynayamamak vb.) ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlara ek olarak, yine maddi durum yetersizliklerinin ve Covid-19'a bağlı akraba kayıplarının çocukları zorlayan konular olduğu ifade edilmektedir.

4.2 Eğitim Alanına Dair Değerlendirme

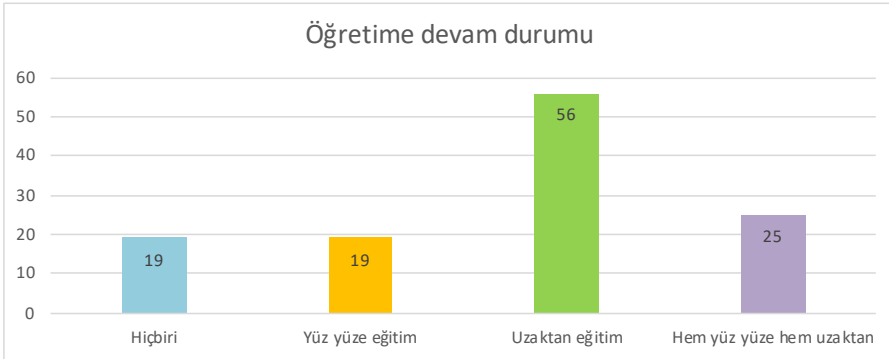
'EBA'nın ne demek olduğunu bilmeyen arkadaşlarım var ve bu beni çok üzüyor.'

Bu bölümdeki sorular, çocukların eğitim alanına dair değerlendirmelerini almak için hazırlanmıştır. Bu kapsamda çocuklara, okulun ve uzaktan eğitimin nasıl gittiği, bu süreçte hane içinde yetişkin desteği alıp alamadıkları, eğitimin yüz yüze veya uzaktan olmasına ilişkin görüşleri ile bu süreçte öğretmenleri, hane halkıyla ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin niteliğine odaklanan sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen yanıtlar Öğretim Sürecine İlişkin Genel Bilgiler, Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitime Erişim için Gerekli Araç-Gereç Sahipliği, Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim ile İlgili Görüşler ve Uzaktan Eğitim Sürecinde İlişkilerle İlgili Görüşler başlıkları altında değerlendirilmiştir.

4.2.1 Öğretim Sürecine İlişkin Genel Bilgiler

Bu başlık altında çocuklara ilk olarak "Okul nasıl gidiyor?" sorusu yöneltilmiştir. Çocukların ağırlıklı bir kesimi bu soruya "iyi gitmiyor" şeklinde cevap vermiştir. Bunun sebepleri arasında dersleri takip edememek, canlı derslerde zorlanmak, verim alamamak, arkadaşlarını özlemek vardır. Ek olarak, çocuklar, eğitim-öğretime ara verilmeden önce okulun daha iyi gittiğini iletmışlerdir. Bunun yanı sıra, öğretime sürekli bir şekilde devam edilmemesinin, diğer bir ifadeyle okulların bir açılıp bir kapanmasının, çocukları belirsizlik içinde bırakarak onların olumsuz etkilenmesine neden olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere, araştırma kapsamında görüşülen çocukların çoğu öğretime uzaktan eğitim yoluyla devam etmektedir. Uzaktan eğitime katılıma ilişkin gün ve saat bilgisi de çocuklara sorulmuş, ancak cevapların çeşitliliği uzaktan eğitim sürecinden tüm öğrencilerin eşit bir şekilde faydalanamadığını tekrar göstermiştir. Çocukların verdiği yanıtlara göre, uzaktan eğitim ders saatleri haftada 1 gün ile 5 gün arasında ve günlük 1 saat ile 7 saat arasında değişmektedir. Burada altı çizilmesi gereken en önemli nokta, öğretime devam etmeyen çocukların devam edememelerinin sebebinin EBA'ya, internete ve/veya telefon, tablet gibi araçlara sahip olmamaları olmasıdır. Bunun dışında Şanlıurfa'da yaşayan 12 yaşındaki bir oğlan çocuğu babasının yanında çalıştığı için ve Diyarbakır'da yaşayan 14 yaşındaki bir kız çocuğu ise babasının telefonunu üniversite sınavlarına hazırlandığı için abisinin kullanmasından ötürü uzaktan eğitime katılamadıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4. Çocukların öğretime devam etme durumlarına göre sayısal dağılımı

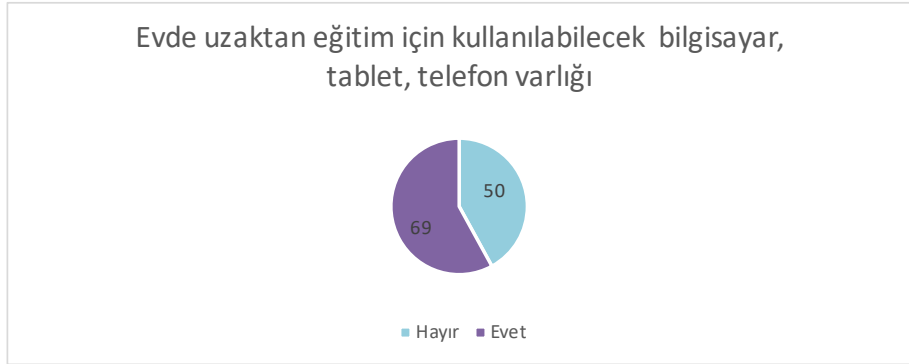
Araştırma kapsamında, çocuklara okula gitmedikleri günlerde neler yaptıkları da sorulmuştur. Çocuklar ağırlıklı olarak “oyun oynuyorum”, “arkadaşlarımla görüşüyorum”, “ders çalışıyorum, kitap okuyorum, ödev yapıyorum”, “televizyon izliyorum” gibi cevaplar vermişlerdir. Bunun yanı sıra, daha az sayıdaki çocuk ise “Kuran kursuna gidiyorum/Kuran okuyorum”, “işe gidiyorum, babama işte yardım ediyorum” ve “anneme yardım ediyorum” cevaplarını vermişlerdir.

4.2.2 Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitime Erişim için Gerekli Araç-Gereç Sahipliği

Bu bölümdeki sorular, araştırma kapsamında görüşme yapılan çocukların, uzaktan eğitime erişim için gerekli olan araç ve gereçlere sahip olup olmadıklarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

İlk olarak, evde internet varlığına bakıldığında, çocukların 44’ü evde internet olmadığını 66’sı ise olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra, soruya 3 çocuk cevap vermemiş, 1 çocuk komşunun internetini kullandığını belirtmiştir. İkinci olarak, bağlantının nasıl sağlandığı sorulduğunda, komşusunun internetini kullandığını belirten çocukların sayısı 3 olmuştur. Bağlantıya ilişkin soruya tüm çocuklar yanıt vermese de, verilen cevaplar göz önünde bulundurulduğunda mobil veri ile bağlantı sağlayanların sayısının sabit internet bağlantısına sahip olanlardan fazla olduğu görülmektedir. Mobil bağlantı sorunları ve veri sınırı düşünüldüğünde, daha fazla sayıdaki çocuğun uzaktan eğitime erişimde daha dezavantajlı konumda bırakıldığını söylemek mümkündür.

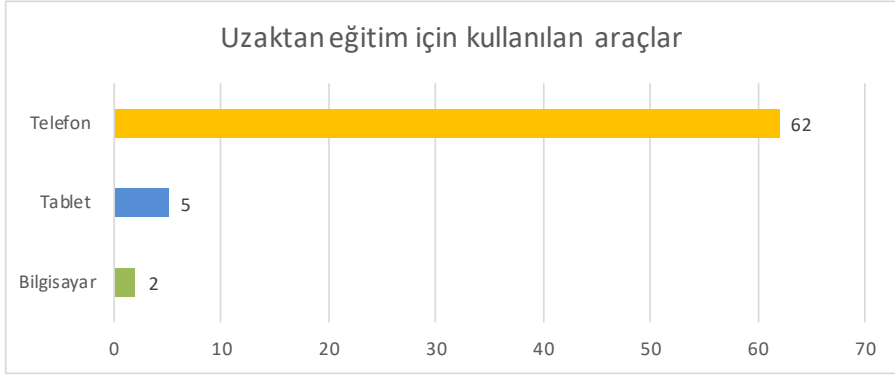
Bu bölüm kapsamında, son olarak çocuklara uzaktan eğitim için kullanabilecekleri bilgisayar/tablet/telefon olup olmadığı sorulmuştur. Aşağıdaki grafikte de görülebileceği üzere, 69 çocuğun evinde uzaktan eğitim için kullanılabilir bilgisayar, tablet veya telefon varken, 50 çocuk evde bu araçların bulunmadığını belirtmiştir.

Grafik 5. Hanesinde uzaktan eğitim için kullanılabilir bilgisayar, tablet, telefon olan ve olmayan çocukların sayısal dağılımı

Çocukların uzaktan eğitimde kullandığı araç dağılımına bakıldığında ise, aşağıdaki grafikte de görüldüğü üzere, çocukların oldukça az bir kısmının bilgisayar ve tablet gibi sabit araçlara sahip olduğu görülmektedir. Telefon sahipliği ise tahmin edilebileceği gibi ağırlıklı olarak ebeveynlere aittir. Bu durum telefonu kullananların işe gitmesi, dışarı çıkması vb. sebeplerle çocukların uzaktan eğitim programına göre hareket edememeleri riskini beraberinde getirmektedir. Tüm görüşmeler boyunca, sadece bir çocuk EBA Destek Noktasından söz etmiştir:

EBA destek noktası olunca katılabildim. (Hakkâri, 17, O)

Grafik 6. Çocukların uzaktan eğitime katılmak için kullandıkları araçların sayısal dağılımı

4.2.3 Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim ile İlgili Görüşler

Bu bölümde çocukların uzaktan eğitim sürecinde eğitim ile ilgili görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bunun için uzaktan eğitimde derslere rahatlıkla katılıp katılmadıkları, dersleri verimli bulup bulmadıkları, eğitimin nasıl devam etmesini istediklerine yönelik tercihleri ve görüşlerinin nedenleri sorulmuştur.

Öncelikle, çocuklara okullar salgın sebebiyle ilk kapandığında uzaktan derslere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Soruya cevap veren 113 çocuktan 80'i hayır, 33'ü ise evet cevabı vermiştir. "Evet" cevabını veren çocuklar ağırlıklı olarak telefon ve televizyon araçlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. "Hayır" cevabı veren çocukların nedenleri arasında ise internete ve telefon, tablet gibi araçlara erişememek öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, farklı nedenleri olan çocuklar da vardır. Bu nedenlere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

Hiç katılamadım amcam sürekli çocuğu hasta olduğundan hastaneye gidiyordu katılamadım. (Diyarbakır, 17, K)

Tek bir telefon var. Kardeşlerimle çakışıyor. (Van, 9, K)

Araç gereç olmadığı için evde de kimse yoktu, olsaydı biri hiç olmazsa onların telefonundan girdim. (Diyarbakır, 14, O)

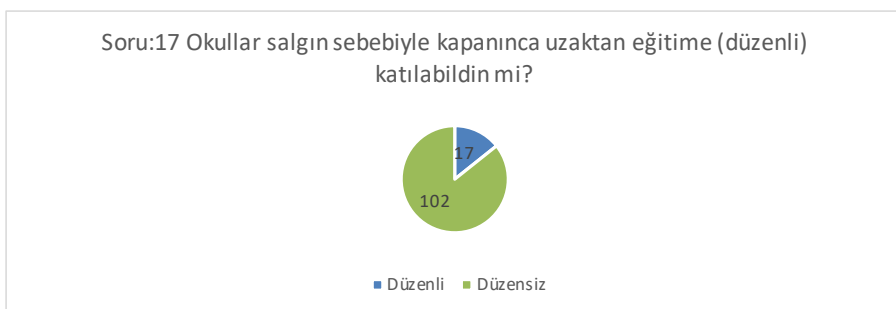

Annem telefonu az veriyordu. (Hakkâri, 9, K)

Psikolojik nedenlerden dolayı okula devam edemedim. (Diyarbakır, 17, K)

Bilmem, şifrem yoktu ondan katılmadım. (Diyarbakır, 16, O)

Ek olarak, katılabilirler bile çocukların oldukça yüksek bir oranının uzaktan eğitime düzensiz bir şekilde katılım gösterebildikleri görülmektedir. Katılımın düzensizliğinin sebepleri arasında katılma sorusuna verilen cevaplara benzer bir şekilde internet ve/veya araç-gereç olmaması, hanede yaşayan eğitim çağındaki nüfusun sayıca fazla olması, sistemi bilmeme, komşuya sürekli gidememe, televizyonun bozuk olması vardır. Bunların yanı sıra, çocukların eğitimle ilgili herhangi bir şeye veya dersleriyle ilgili desteğe ihtiyaç duyduklarında çoğunlukla kendilerine destek olan kişilerin çekirdek aile üyeleri olduğu görülmektedir. Ancak burada altı çizilmesi gereken, daha fazla sayıda çocuğun, destek kişinin annesi ve/veya ablası olduğunu belirtmesidir. Bu nokta, pandemiyle birlikte kadınlar üzerindeki ev içi emek yükünün arttığını bir kez daha göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca, bazı çocukların ebeveynlerinin okuma yazmasının olmaması, bu çocukların yetişkin desteğinden mahrum kalması sonucunu doğurmuştur. Çocuk sayısının fazla olması ve ebeveynlerin pandemi nedeni ile karşılaştıkları ek yükler ve sorunlar da, çocukların yetişkin desteğinden mahrum kalmalarının sebepleri arasında belirtilebilir.

Grafik 7. Çocukların “Okullar salgın sebebiyle kapanınca uzaktan eğitime (düzenli) katılabildin mi?” sorusuna verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

Derslerin verimliliğine ilişkin de çocuk görüşü sorulmuştur. Görüşülen 119 çocuktan sadece 26’sı internette ve televizyondan katıldığı dersleri verimli bulduğunu belirtmiştir. Az sayıda fikrim yok/ne verimli ne verimsiz buluyorum cevabı veren çocuk dışındaki tüm çocuklar bu şekilde yürütülen dersleri verimli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimdeki derslerin verimsiz olarak değerlendirilmesine ilişkin aşağıda yer verilen çocukların ifadeleri durumu özetler niteliktedir:

Söz hakkı verilmediği için. (Mardin, 10, O)

Hocanın interneti kesiliyor, dersleri anlamıyorum. (Diyarbakır, 14, K)

Bazı dersler verimli bazı dersler verimsiz çünkü anlaşılıyor. Biz anlamadan diğerine geçiyor. (Şırnak, 12, O)

Konuları anlamıyorum. (Adıyaman, 13, O)

Okulda 40 dakika ders görüyoruz. Ebada 40 dakikayı tamamlamadan bağlantı kesiliyor. (Mardin, 16, K)

Öğretmenim aynı değil. Ben hiçbir şey anlamıyorum. (Şırnak, 11, O)

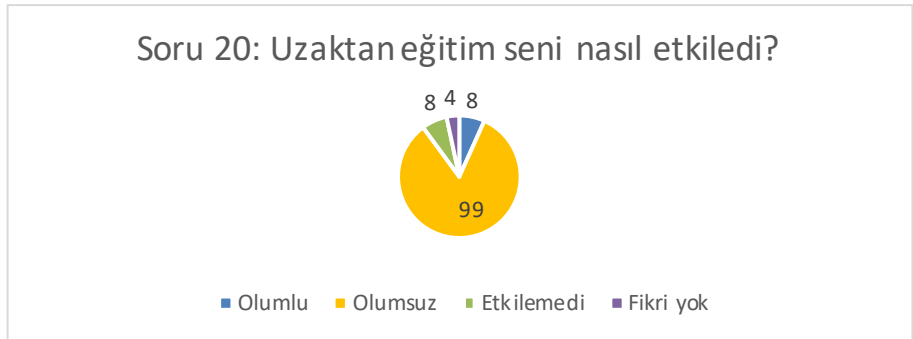
Hocaya göre değişiyor. Not aldırıyor bazıları ekran görüntüsü alın diyorlar. (Mardin, 16, O)

Çocuklardan okula gittikleri, derslere sınıfta katıldıkları zaman ile uzaktan eğitimde geçirdikleri zamanı karşılaştırmaları istenmiş, verdikleri yanıtlar aşağıdaki grafikte özetlenmiştir. Bu soruya verilen yanıtlarda cinsiyete ve yaş grubuna göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca çocukların oldukça yüksek bir oranı yüz yüze eğitimi kendileri ve diğer çocuklar için daha verimli buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Grafik 8. Çocukların okulda ve uzaktan eğitimde geçirilen zamanın niteliğine ilişkin karşılaştırmalarının sayısal dağılımı

Bir diğer soru da, çocuklara “Uzaktan eğitim seni nasıl etkiledi?”dir. Tüm çocuklar bu soruya cevap vermişlerdir. Aşağıdaki grafikte de görülebileceği üzere, çocuklar oldukça yüksek bir oranla, uzaktan eğitimin kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmektedirler.

Grafik 9. Çocukların “Uzaktan eğitim seni nasıl etkiledi” sorusuna verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

“Hastalıktan dolayı evde daha güvende hissediyorum”, “hiç yoktan iyidir” diyerek uzaktan eğitime ilişkin olumlu görüş belirten çocuklar olsa da, çocukların çoğu için derslere katılmamak, arkadaşlarıyla vakit geçirememek, EBA sisteminden kaynaklı ve internet ile gerekli araç gerece sahip olamamanın olumsuz etkilenmenin nedenleri olduğu görülmektedir. Aşağıda uzaktan eğitimden olumsuz etkilendiğini belirten çocukların görüşlerinden örneklerle yer verilmiştir.

Arkadaşlar ile temas etmemek zorundayım, nasıl oyun oynamam gerektiğini bilmiyorum. Sadece telefon ile konuşunca da bir şey anlaşılıyor. (Diyarbakır, 12, K)

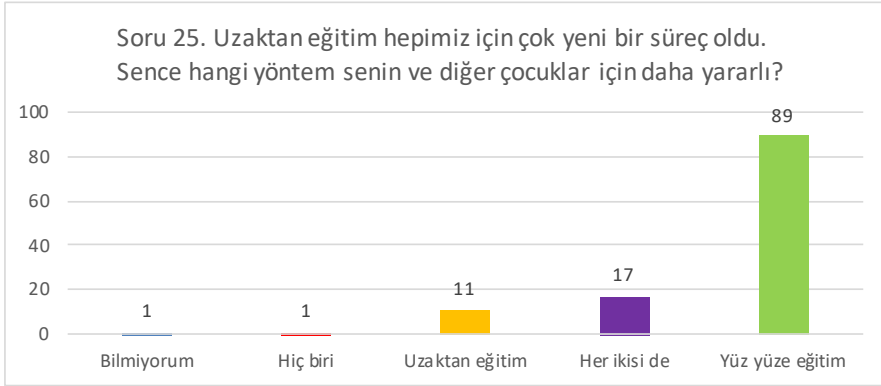
Derslere katılamıyorum, kardeşlerimden bana sıra gelmiyor. (Hakkâri, 10, O)

Hiçbir katkısı olmadı, vaktim boşa geçiyor gibi. (Mersin, 17, K)

Normal hayatta telefon kullanmazdım, şimdi sürekli telefon kullanıyorum. Çok başarılı olduğum dersleri artık yapamıyorum, telefon ile derslere katılınca ders işliyor gibi değil suç işliyor gibi hissediyorum. (Diyarbakır, 17, K)

Bu sene sekize gidiyorum. EBA'ya giremiyorum, LGS'ye çalışamıyorum. (Diyarbakır, 13, O)

Çocuklara sorulan “Uzaktan eğitim hepimiz için çok yeni bir süreç oldu. Sence hangi yöntem senin ve diğer çocuklar için daha yararlı?” sorusuna, aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere, çocukların ağırlıklı bir kısmı yüz yüze eğitim yanıtını vermiştir.

Grafik 10. Çocukların yararlı buldukları eğitim yöntemine göre sayısal dağılımı

Bunun nedenlerine bakıldığında, internet ve gerekli araç-gerece sahip olmamaya birlikte arkadaşlar ve öğretmenlerle bir araya gelme, başka bir ifadeyle sosyalleşme ihtiyacı da göze çarpmaktadır. Ayrıca, çocukların bazı arkadaşlarının eğitime katılmıyor olmalarıyla ilgili farkındalıkları ve eşitlik vurgusu da oldukça önemlidir.

Bazı öğrencilerin imkânı olmuyordu EBA için. Ama yüz yüze eğitim olsa herkes katılabilir. (Siirt, 14, K)

Arkadaşlarım ve öğretmenlerimi görebiliyordum. (Diyarbakır, 12, O)

Biz canlı derslere girsek daha iyi 3 kardeşle araç yok neyle girelim derslere. (Diyarbakır, 16, K)

Yüz yüze olsaydı internet diye bir şeye ihtiyacımız olmayacaktı. Eskiden benim hayatımda sadece derslerim vardı. (Hakkâri, 13, K)

Anlamadığımız yerleri sorabiliriz. (Şırnak, 13, K)

Bu alt bölümde, son olarak, uzaktan eğitimin kendilerini zorlayan ve kolaylaştıran tarafları sorulmuştur. Araştırmaya katılan çocukların %80'inden fazlası bu süreçte kendilerini zorlayan konular olduğunu belirtmişlerdir. Kimi çocuklar bu soruya matematik, İngilizce, fen gibi ders adlarıyla cevap verirken, kimi çocuklar ise internete erişimde yaşanan sorunlar, araç-gerece sahip olmama, dersleri anlamama, derslere katılamama konularını vurgulamışlardır. Cevaplar, yaşa ve cinsiyete göre değerlendirildiğinde zorlayan konulara ilişkin anlamlı bir fark görünmemektedir. Uzaktan eğitimin kolaylaştıran tarafları sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, çocukların yarısından fazlası için uzaktan eğitim sürecinin kolaylaştırıcı hiçbir tarafının olmadığı görülmektedir. Ancak daha az sayıdaki çocuk ise bu sürecin kolaylaştıran taraflarına ilişkin görüşlerini sunmuşlardır. Buna ilişkin çocukların ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

Sürekli evde olunca YKS'ye daha çok hazırlanabiliyorum. (Diyarbakır, 17, K)

Bence çok kolaydı yatarak televizyondan ders dinliyordum. (Siirt, 11, O)

Kendime daha çok zaman ayırabildim. (Diyarbakır, 17, K)

Evde olmak benim için güzeldi. Okula giderken üşüyordum evde derse girmek daha güzel. (Hakkâri, 9, K)

Sabah erken kalkmamak rahatlattı beni. (Diyarbakır, 11, O)

4.2.4 Uzaktan Eğitim Sürecinde İlişkilerle İlgili Görüşler

Bu bölümdeki sorular ise, çocukların eğitim hayatı dışındaki deneyimlerini ve varsa aile ile öğretmenleri/arkadaşları arasındaki ilişkilerdeki değişimleri anlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çocuklara ilk olarak, "Uzaktan eğitim sürecinde ev içinde olmak nasıldı?" sorusu sorulmuştur. Çocukların yarısından az bir kısmı bu süreçte evde olmanın kendisini etkilemediğini veya olumlu etkilediğini belirtmiştir. Bu gruptaki çocukların görüşlerine göre ön plana çıkan başlıklar aileyle vakit geçirmekten memnun olma, hastalıktan korunma, kardeşleriyle oyun oynamadır. Çocukların yarısından fazlası ise ev içinde olmanın kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu gruba dâhil olan çocuklarda ağırlıklı olarak "sıkıcı", "boğucu", "zor" gibi ifadelerin kullanıldığını ve "arkadaşlarını, öğretmenini görememek", "yapacak bir şey bulamadık" gibi cümlelerle tarif edilmiştir. Ancak bunların dışında da evde kalma sürecinin kendisini olumsuz etkilediğini belirten çocuklar vardır ve buna ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örnekler aynı zamanda pandemi sürecinde ve hatta sonrasında ortaya çıkabilecek ve çocukların iyi olma halini etkileyebilecek riskleri göstermesi bakımından özellikle önemlidir.

Kardeşler ile sürekli yan yana olmaya alışık değildik; hepimiz ayrı karakterlere sahip olduğumuzdan sürekli tartışma halindeyiz. Hiç olumlu yanı olmadı bende. (Diyarbakır,14,K)

Ailede korona geçirenler vardı. Bu yüzden komşularımızı arkadaşlarımız bizi dışlıyordu. (Batman, 9, K)

Hayatımda çok şey değişti arkadaşlarımla ders yapabiliyordum. EBA sistemi bozulunca hocalar bizi dersten çıkarıyor ev işi yapmak ve ders çalışmak zorunda kalıyorum. (Hakkâri, 13, K)

Evimiz 1 oda bir salon tek kız çocuğuyum abilerimle aynı odayı paylaşıyorum. Bu durumdan biraz rahatsızım abilerim ile sürekli iç içe aynı yerde olmaya alışkın değilim, abilerimin arkadaşları geliyor hep iç içeyiz olmuyor, erkeksi tavırlar konuşmalar oluyor kız arkadaşım yok rahatsız oluyorum. (Diyarbakır, 14, K)

Hapishanedeymişim gibi duvarlar üstüme üstüme geliyordu. Çok fazla sıkılıyordum. (Mardin, 16, K)

Uzaktan eğitimden hiçbir şey anlamadım EBA'yı da çok aradık bulamadık. Mesela kardeşlerim ile çok kavga ediyorum, psikolojim bozuldu. (Diyarbakır, 12, K)

Canım sıkılıyor. Bir büyük abim giriyor EBA'ya bir küçük abim bana sıra gelmiyor. (Şırnak, 11, O)

Sürekli evde olunca, yapacak bir şey olmayınca birbirimizi yiyoruz. Hepimiz hasta olan dedem dâhil sürekli bir tartışma içerisindeyiz. (Diyarbakır, 17, K)

Daha sonrasında ise, "Uzaktan eğitim sürecinde ev içinde varsa çalışan yetişkinlerin yaşamlarında bir değişiklik oldu mu? (işe gitmek, evdeki işleri düzenlemek, seninle ilgilenmek vb..)?" Oldu ise ne gibi değişiklikler oldu?" soruları sorulmuştur. Bu soruda, herhangi bir değişiklik olmadığını veya olumlu değişiklik olduğunu belirten çocuklar vardır. Olumlu olarak yanıt veren çocuklar ailenin bir arada olmasını ve evde olmanın salgın açısından daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak burada daha önemlisi, çocukların yaklaşık %65'inin bu soruya olumsuz olarak cevap vermiş olmalarıdır. Olumsuz olarak yanıt verip sebep belirten çocukların neredeyse tamamı pandemi sebebiyle aile üyelerinin çalışmadığını ve bu sebeple maddi zorluk yaşadıklarını belirtmişler, Şırnak'ta yaşayan 11 yaşında bir kız çocuğu ise bu olumsuzluğu sebebini kardeşine bakmak zorunda kalmakla açıklamıştır.

"Uzaktan eğitim öğretmenlerle ilişkin nasıldı?" sorusunu cevaplayanlar arasından 21 çocuk "aksaklıklar oldu", 49 çocuk "bir değişiklik olmadı", 16 çocuk "daha iyi oldu" ve 28 çocuk da "daha kötü oldu" şeklinde yanıt vermiştir. Bu soruya cevap olarak Diyarbakır'da yaşayan, 10 yaşındaki bir kız çocuğunun verdiği "Ben hiç giremedim EBA'ya." cevabını belirtmek önemlidir.

Bir diğer soru "Uzaktan eğitim sırasında öğretmenleriyle iletişim konusunda yaşadığın sorunlar oldu mu?"dur. Görüşülen çocukların yaklaşık yarısı bu konuda bir sıkıntı yaşamadığını belirtirken, diğer yarısı ağırlıklı olarak EBA'nın kesintiye uğraması, internetin etkin bir şekilde çalışmaması, telefonun çekmemesi gibi sistemden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunların dışında çocukların bu soruya verdiği cevaplar uzaktan eğitim sistemine ve bu sistemdeki öğrenci-öğretmen ilişkilerine dair önemli ipuçları vermektedir.

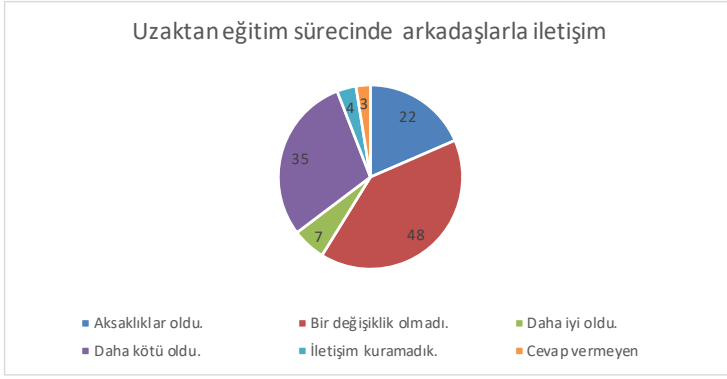
Evet. Öğretmenlerimizin bazıları EBA'ya girmiyordu. Ve öğretmenler öğrencileri anlamak istemiyor. (Diyarbakır, 16, O)

Evet. Hocaları tanımıyorum, çekiniyorum. (Van, 16, K)

Evet. Canlı dersler kötüydü, iletişimim iyi değildi. Öğretmenim güzel anlatıyordu ama sistem güzel değildi. (Batman, 10, O)

Son olarak, çocuklara uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarıyla iletişimlerinin nasıl olduğu sorusu sorulmuştur. Aşağıdaki grafik çocukların bu soruya verdikleri yanıtları göstermektedir. Bu soruya verilen cevaplar arasında Covid-19 tanısı alan bir çocuğun arkadaşları tarafından dışlandığını belirtmesi ve ayrımcılığa uğraması oldukça önemli görünmektedir.

Onların yanına gidince kovuyorlardı beni. Virüs olduğumuz için. (Batman, 9, K)

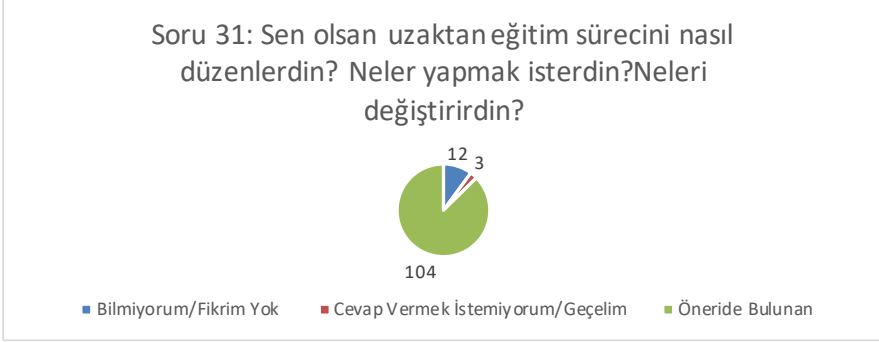
Grafik 11. Çocukların uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarıyla iletişimlerinin niteliğine ilişkin yanıtlarının sayısal dağılımı

5. ÇOCUKLARIN ÖNERİLERİ

Bence çocuklar ne yapacağını biliyor. Büyükler dikkat etsin bence.

(Diyarbakır, 14, K)

Bu bölümdeki sorular çocukların uzaktan eğitim ve genel olarak pandemi sürecine ilişkin önerilerini almak üzere sorulmuştur. Çocuklara ilk olarak “Sen olsan uzaktan eğitim sürecini nasıl düzenlerdin? Neler yapmak isterdin? Neleri değiştirdin?” sorusu yöneltilmiştir.

Grafik 12. Uzaktan eğitim sürecinin düzenlenmesine ilişkin görüş bildiren çocukların sayısal dağılımı

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere, cevap vermek istemeyen ve fikri olmadığını belirten 15 çocuk haricinde, 104 çocuk uzaktan eğitim sürecinin düzenlenmesine ilişkin görüşünü paylaşmıştır. Çocukların uzaktan eğitim sürecinin düzenlenmesine yönelik fikirlerine bakıldığında pandemiye ilişkin kaygılar sebebiyle az sayıda da olsa uzaktan eğitim sürecinden memnun olduğunu belirten çocuklar vardır. Çocukların bazıları eğitimin uzaktan devam etmesi yönünde, bazıları yüz yüze yapılması, bazıları ise karma bir şekilde devam ettirilmesinin daha uygun olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Ancak soruya yanıt veren çocukların çoğunun uzaktan eğitim sürecine dair memnuniyetsizlikleri ve buna ilişkin önerileri olduğu görülmektedir. Aşağıdaki ifadelerden de anlaşılabilir ki üzere, bu önerilerde öne çıkan başlıklar pandemi ve eğitime ilişkin düzenlemelerde çocuk görüşünün alınması, maddi imkânların sınırlılığının getirdiği ve ayrımcılığa yol açan uygulamaların ortadan kaldırılması ve eğitimin kalitesi ile yüz yüze eğitimin devam etmesine yönelik yeterli ve uygun önlemlerin alınmasıdır.

İlk önce tüm öğrencilere sordum. Kim hangi eğitimi isterse ona girerdi. Ders saatlerini ona göre düzenlerdim. (Mardin, 12, K)

Fark etmeksizin her çocuğa internet, tablet verdim. Çocuklar arasında ayırım oldu bazı çocuklara verdiler bazılarına vermediler. (Şanlıurfa, 13, K)

İmkânım olsa bende derslere katılsam. Geri kalmasam. Her eve yardım yapılsa herkes derse girse. (Diyarbakır, 10, K)

İmkânım olsaydı dersleri anlatmayı bilen öğretmenleri atardım. Çocuklara tablet verirdim. İnternet dağıtırdım. (Mardin, 16, O)

Herkese öncelikle yardım yapardım sınıftaki sıralarımızı camlar ile kapatırdım, teneffüslerde mesafeli olurduk. (Batman, 10, O)

Bu bölüm kapsamında çocuklara ikinci olarak, “Pandemi devam ediyor. Bu süreci kendinin ve/veya diğer çocukların güvenli, sağlıklı, huzurlu ve rahat bir şekilde geçirmeleri için önerilerin olur mu?” sorusu yöneltilmiştir. Bilmediğini, hiç düşünmediğini söyleyen, önerisi olmayan ve cevaplamak istemeyen 10 çocuk haricinde, 109 çocuk bu konudaki önerilerini iletmışlerdir. Bu soruya ilişkin görüşlerini iletirken, çocukların önerilerini ağırlıklı olarak “maske taksınlar, dışarı çıkmasınlar, mesafeye ve hijyene dikkat etsinler, hastalık bitsin, hemen aşı bulunsun” gibi başlıklar oluşturmuştur. Bu durum pandemiyle birlikte çocuklarda artan kaygan düzeyinin bir göstergesi olarak okunabilir. Daha az sayıdaki öneri ise, çoğunlukla eğitime erişimde deneyimlenen fırsat eşitsizliğinin göstergeleri olarak değerlendirilecek niteliktedir.

Bence çocuklar derslere okula daha çok zaman ayırınsınlar. Hocalar pek zaman ayırmıyor kendi imkânlarımızı kendimiz oluşturmaliyiz. (Diyarbakır, 17, K)

Sınavlar öğrencileri zorlamayacak şekilde olmalı, canlı derslere giremiyorlar diye düşünülmeli. (Şanlıurfa, 15, O)

Tablet, bilgisayar verirdim, dersleri daha planlı yapardım. (Mersin, 17, K)

Daha az sayıdaki çocuğun önerilerinde ise sosyalleşme ihtiyacı ve oyun hakkına ilişkin fikirlerin belirtildiğini söylemek mümkündür. Bu gruptaki çocukların, eğitimde fırsat eşitsizliğine ilişkin önerilerde bulunan çocuklara göre nispeten daha küçük yaşlarda olduklarının altını çizmek gerekmektedir.

Mesela çocuklar hiç sıkılmasın diye evlerinin içine küçük parklar yapardım. Oyuncaklar verirdim, oyun oynar mutlu olurlardı. (Diyarbakır, 12, K)

Çocuklar sıkılmasın diye onlara sorular söyledim. (Siirt, 11, O)

Son olarak, çocuklara “Eklemek istediğiniz bir şey var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya, çocukların çoğu “yok” cevabını verse de, çocukların içinde buldukları durumu göstermesi açısından verdikleri cevapları üç başlık altında toplamak mümkündür. Buna göre,

1. Bir grup çocuk okulların açılmasını istediklerini eklemişlerdir. Görüşmecilerden birinin “Okulların bir an önce açılmasını istiyorum, televizyon izlemekten psikolojim bozuldu” şeklindeki ifadesi eğitim ortamlarından ve en temel sosyalleşme alanlarından mahrum kalan çocukların içinde buldukları durumu özetlemesi açısından önemlidir.
2. Diğer bir grup çocuğun cevaplarında ise maddi yetersizlikler ön plana çıkmıştır. Eğitim hakkına erişim ile ilgili tablet ve internet talep eden çocukların yanı sıra, babası cezaevinde olduğu için maddi imkânlarının yeterli olmadığını belirten çocuklar da vardır. Örneğin, bir görüşmeci eklemek istediğiniz bir şey var mı sorusuna “Babam hapiste ve annem faturalara yetişemiyor bu beni çok zorluyor” şeklinde cevap vermiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan ebeveyni olmasa da bu soruya “Bizlere yardım edin tablet verin, elbisem yok”, “Okul malzemeleri, defter ve kalem istiyorum” gibi yanıtlar veren çocuklar da olmuştur.
3. Son gruptaki çocukların ise pandemiye ilişkin kaygı düzeylerinin ön plana çıktığını söylemek mümkün görünmektedir. Ekleyecek bir şeyi olmadığını belirten çocuklar dâhil edilmediğinde, bu soruya 23 çocuk cevap vermiş ve onların da 5’i herkesin maske takması gerektiği, tedbirli olunması gerektiği ve maske takmayanlara ceza yazılması yönünde görüş belirtmişlerdir.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Herkesin eşit olduğu bir eğitim düzeni varsa o olsun isterim.

(Mardin, 16, K)

Bu araştırma, Göç ve İnsani Yardım Vakfı tarafından Haklara Destek İnsan Hakları Örgütlerini Destekleme Programı desteği ile ,119 GİYAV bursiyeri çocuğun katılımıyla yapılmıştır. Araştırma temel olarak, çocukların deneyimlerini ve çocuk görüşünü eğitim hakkı ve eğitime erişim temelinde anlamayı amaçlamıştır. Bu amaca uygun olarak çocuklara uzaktan eğitime erişim ve eğitimin niteliğine, eğitimde erişimde yaşanan sorunlara ve bunların nedenleri ile uzaktan eğitim sürecinde aile, öğretmenler ve arkadaşlarıyla ilişkilerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Ayrıca, çocuklara bu konulardaki önerileri de sorularak, çocukların görüşlerinin görünür olması hedeflenmiştir. Bu bölüm çalışmada elde edilen verilerin genel bir değerlendirilmesine odaklanmaktadır.

İlk olarak, çalışma verileri çocukların eğitim hakkı açısından değerlendirilecek olursa, ortaya çıkan en temel sonuç çocukların uzaktan eğitime nitelikli bir şekilde erişemedikleridir. Bu sonucun en önemli sebebi çalışma kapsamında görülmüş çocukların ve/veya hane bireylerinin temel araç-gereçlere yeterli düzeyde sahip olmamalarıdır. Bunun yanı sıra, evde sabit internete sahip olmayan çocukların ve hanesinde eğitim çağındaki nüfus sayısı fazla olan çocukların uzaktan eğitime erişimlerinin daha zor olduğu görülmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitime katılabildiğini belirten çocukların çoğunun, ancak düzensiz bir şekilde katılabildiklerini ve uzaktan eğitim yöntemini verimsiz buldukları anlaşılmıştır. Covid-19 pandemisine ilişkin kaygılar bir kenara bırakıldığında, çocukların tercihinin ağırlıklı olarak okulların yüz yüze eğitime geçmesi olduğunu belirtmek önemlidir. Çocukların uzaktan eğitim tercihinin altında yatan en önemli sebeplerden biri çocukların sosyalleşme ihtiyacıdır. Bunun yanı sıra, uzaktan eğitimin çocuklar için anlaşılır olmaması, derslerin takip edilmesinde yaşanan sorunlar ve çocukların erişememeleri de diğer sebepler olarak ortaya çıkmaktadır.

Eğitime erişim sorunlarının haricinde, bu çalışmada ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç da çocukların iyi olma hallerinin çeşitli sebeplerden ötürü tehlike altında olmasıdır. Bu sebeplerden ilki, çocukların yeterli sosyalleşme imkânlarına sahip olamamalarından ötürü yalnızlaşmasıdır. Bir diğeri, pandemi sebebiyle işsiz kalan aile üyeleri olmasının bir sonucu olarak geçim kaynaklarına erişim ve maddi imkânların yetersizliğinin çocuklar üzerinde olumsuz psikolojik etkilere sebep olmuş olmasıdır. Bununla da yakından ilişkili olarak, eğitime devam edemedikleri durumlarda aile üyelerinden birine "yardım" gerekçesiyle, kız çocuklarının ev içi ücretsiz emeğe dâhil oldukları ve oğlan çocuklarının da çalışmaya başlamış oldukları görülmüştür. Bu durum, ilerleyen süreçlerde eğitimden kopma ve çocuk işçiliği ile erken yaşta/zorla evlilikleri beraberinde getirmesi riskini ortaya çıkarmaktadır.

Bu genel değerlendirmenin ardından, Giriş Bölümünde eğitim hakkına ilişkin verilen çerçeveden hareketle, araştırma sonuçları ilk olarak Covid-19 pandemisi sürecinde bütçe tahsisi üzerinden değerlendirilecek olursa, 2020 yılında 125 milyar 397 milyon TL olan MEB bütçesinin, pandeminin devam ettiği bir süreçte 2021 yılı için 146 milyar 920 milyon TL olarak belirlendiği görülmüştür (KESK, 2020). MEB bütçesinde rakamsal olarak artış görülse de, 2021 bütçesi merkezi yönetim bütçesine oran bakımından değerlendirildiğinde, payının %10,69 olduğu görülmektedir. Bu oran 2020 yılı için %11,45'tir (a.g.e.). Dolayısıyla, eğitime erişimin bu derece sınırlandığı bir kriz durumunda, eğitime ayrılan bütçenin artırılmaması devletin eğitim imkânları sağlama yükümlülüğü ile çelişmektedir.

Eğitime ayrılan bütçeye ilişkin bir diğer konu ise, hanelerin eğitim harcamalarına ilişkin eldeki verilerin değerlendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Eğitim Reformu Girişimi (ERG) tarafından hazırlanan Eğitim Yönetişimi Ve Finansmanı Eğitim İzleme Raporu'nda (2020: 45) şu önemli tespite yer verilmektedir: "Türkiye'de hanehalkı harcamalarının eğitime ayrılan kaynaklar içindeki payının yüksek olması ve sosyoekonomik durumla öğrenci başarısı arasındaki ilişki, sosyoekonomik olarak dezavantajlı koşullardaki çocukların finansal olarak desteklenmesi ihtiyacını artırıyor. COVID-19 salgını sonrasında bu ihtiyaçta da artış olabilir." Bu noktadan hareketle, bu çalışma kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik olarak Bilgi Edinme Başvurusu yapılmıştır. Başvuru ve başvuruya verilen yanıt EK 3'te görülebilir. Bilgi Edinme başvurusuna gelen cevapta, nerede kaç çocuğa tablet dağıtıldığı, bir çocuğun yüz yüze ve uzaktan eğitim maliyeti ile Bakanlık tarafından yapılan maddi ve aynı desteklere ilgili sorulara ilişkin veriler paylaşılmamış, ebadestek.meb.gov.tr adresine yönlendirme yapılmakla yetinilmiştir. Bu web sitesi üzerinden paylaşılan bilgiler , TÜİK 2019 nüfus istatistikleri temelinde bölgelere göre eğitim çağındaki nüfus temel alınarak karşılaştırıldığında ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

BÖLGE	5-18 yaş arası nüfus	EBA Destek Noktası Sayısı	Oran (On binde)
Karadeniz	1.336.474	2.249	16
Akdeniz	2.239.040	2.687	12
Ege	1.771.997	2.045	11
İç Anadolu	2.519. 398	2.421	9
Doğu Anadolu	1.481.697	1.270	8
Marmara	4.632. 915	3.546	7

Tablo 2: Bölgelerdeki EBA Destek Noktası sayısının 5-18 yaş nüfusa oranı

Milli eğitim Bakanı Ziya Selçuk 2 Eylül 2020'de yaptığı açıklamada EBA Destek Noktalarına ilişkin şunları söylemiştir: "Evlerinden uzaktan eğitime katılma imkânı olmayan öğrencilerimizin EBA'dan faydalanmalarını sağlamak için okullarımız ve kurumlarımızda EBA destek noktaları oluşturduk." Yukarıdaki tabloda açıkça görüldüğü üzere, çocuk nüfusa göre bölgelerde kurulan EBA Destek Noktası sayısı doğru orantılı değildir. Bu çalışmada, çocuklarla yapılan görüşmeler kapsamında sadece bir çocuk EBA Destek Noktasından faydalanabildiğini belirtmiştir. EBA Destek Noktalarının hangi kriterlere göre oluşturulduğuna ilişkin ise şeffaf yürütölen bir süreçten söz etmek mümkün görünmemektedir. Toplam doğurganlık hızının ve çocuk nüfusunun yüksek olduğu illerde (TÜİK, 2020) daha az sayıda EBA Destek Noktası kurulması, 4A çerçevesinde belirtilen eğitime erişime ilişkin engellerin ortadan kaldırılması gereksinimiyle çelişir durumda bir uygulama olarak görölmektedir.

Eğitime erişimde söz edilen eksiklikler/eşitsizlikler süregiderken, pandemi henüz kontrol altına alınamasa da 1 Mart 2021 tarihinde yapılan Kabineler Toplantısının ardından açıklanan Yeni Kontrollü Normalleşme Sürecinde yüz yüze eğitimin tekrar başlanmasına karar verilmiştir. Alınan kararlar çerçevesinde, iller dört ayrı risk grubunda değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu gelişmelerin üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan açıklamayla 2 Mart 2021 tarihi itibarıyla tüm okul öncesi eğitim kurumlarında, ilkokullarda, 8 ve 12. sınıflarda ölkede genelde yüz yüze eğitime başlanması; aynı zamanda düşük ve orta riskli olarak tanımlanan illerde tüm okul öncesi eğitim kurumlarında, ilkokullarda, ortaokullarda ve liselerde yüz yüze eğitime geçilmesi kararlaştırılmıştır. Okulların açıldığı Mart ayındaki vaka artışına ilişkin Eğitim-Sen verileri aşağıdaki tabloda özetlenmektedir:

	15 Şubat-5 Mart	5-12 Mart	12-19 Mart	19-26 Mart
Öğrenci	97	269	433	1125
Öğretmen	95	141	475	669
Hizmetli & Memur	10	22	35	43

Tablo 3: Eğitim-Sen verilerine göre 15 Şubat-26 Mart arasında okullarda tespit edilen Covid-19 vaka sayıları

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, Yeni Kontrollü Normalleşme Sürecinde sağlıklı ve güvenli eğitim ortamları oluşturulmadan ve aşılama eğitimi emekçileri öncelenmeden başlayan yüz yüze eğitim, hem eğitim emekçilerinde hem de öğrencilerde vaka sayılarının artmasıyla sonuçlanmıştır. Bu süreçte vaka sayılarının ülke genelinde de artmasıyla birlikte, Nisan ayının ilk haftasından itibaren yüz yüze eğitim kademeli olarak sonlandırılmıştır. Böylelikle, Türkiye’de resmi verilere göre Mart 2020’de başlayan Covid-19 salgını sebebiyle öğrenciler bir yılı aşkın bir süredir düzenli ve nitelikli eğitime erişemez durumda bırakılmışlardır. Ayrıca, yine bir yıldan uzun bir süredir tekrarlanan yüz yüze eğitime başlanması ve vaka sayıları artınca uzaktan eğitime geçilmesi döngüsü, çocuklarda belirsizlik hissine ve eğitime devam etmeye ilişkin umutsuzluğa yol açmakta; dolayısıyla onları olumsuz etkilemektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma Covid-19 pandemisi döneminde sürecin yönetilememesi, eğitime yeterli bütçe ayrılmaması, çocuklara eğitime erişime ilişkin nitelikli bir çerçeve ve eşit imkânların sunulmamasının, çocukların sadece eğitim haklarını tehdit etmediğini çocukların geleceğine yönelik riskleri de beraberinde getirdiğini çocukların deneyimleriyle göstermiştir. Yoksulluğun azaltılması, insan hakları taahhütlerinin gerçekleşmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi gibi pek çok konuda kritik öneme sahip nitelikli eğitime erişimin kriz dönemleri dâhil her koşulda sağlanmasının gerekliliği de böylelikle bir kez daha vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ataman, H. (2008). Eğitim Hakkı ve İnsan Hakları Eğitimi. İnsan Hakları Gündemi Derneği. Erişim adresi: http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/220_1.pdf
- Korlu, Özgenur. (2020.) Eğitim Yönetişimi ve Finansmanı Eğitim İzleme Raporu. ERG. Erişim adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/EIR2020_EgitimYonetisimiVeFinansmani.pdf
- KESK. (2020, 13 Aralık). 2021 MEB Bütçesi, Pandemi Döneminde Eğitimin İhtiyaçlarını Karşulamaktan Uzaktır. Erişim adresi: <https://kesk.org.tr/2020/12/13/2021-meb-butcesi-pandemi-doneminde-egitimin-ihityaclarini-karsilamaktan-uzaktir/>
- TÜİK. (2020). Doğum İstatistikleri, 2019. Sayı: 33706. Erişim adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=33706>
- UNICEF. (2016, 18 Eylül). Yayınlanan bir raporun öğrenimde küresel bir krize işaret etmesi üzerine UNICEF eğitim alanına yapılan harcamalarının artırılması çağrısında bulundu. Basın Bülteni. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCtenleri/yay%C4%B1nlanan-bir-raporun-%C3%B6%C4%9Frenimde-k%C3%BCresel-bir-krize-i%C5%9Faret-etmesi-%C3%BCzere-unicef>

EKLER

EK 1. GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN GÖZLEMLER

1. Çocukların oldukça büyük bir kısmı pandemiyle birlikte hayata geçirilen kısıtlamalar sebebiyle “sıkıldıklarını” iletmişlerdir. Sosyalleşmeleri kesintiye uğrayan çocukların akranlarıyla iletişimleri sınırlandırılmış ve bu da söz konusu sonucu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, çocukların bir kısmı da pandemi ile beraber yaşam rutinlerinin değişmesinin olumsuzluğunu aktarmışlardır.
2. Çocukların bir kısmı ailelerinin maddi durumu ile ilgili zorluk yaşadıklarını öncesinde kötü olan maddi durumlarının pandemi ile birlikte daha da kötü bir hale geldiğini aktarmışlardır.
3. Araştırmaya katılan çocukların çoğu Türkiye geneline oranla görece yüksek doğum oranlarına sahip Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri’ndeki illerde yaşamaktadırlar. Dolayısıyla, görüşme yapılan çocukların kardeş sayısı ve hane içindeki eğitim çağındaki nüfus sayısı fazladır. Yeterli tablet, bilgisayar vb. araçlara erişimi kolaylaştırılmayan çocuklar, hem bu sebeple hem de evlerde uygun çalışma ortamlarının olmaması sebebiyle mağduriyet yaşamışlardır.
4. Görüşmeleri yürütenler toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarını bu çalışma özelinde de fark etmişlerdir. Buna göre, pandemi sürecinde kız çocukları ev içi emeğe dâhil olmak zorunda bırakılırken, oğlan çocukları arasında çalışmaya başlayanlar olduğu görülmüştür.
5. Görüşmeleri yürütenler, çocukların Bakanlığın okulların açılıp kapanması için verilen tarihlerin sürekli değişmesini anlamlandıramadıklarını ve bir daha açılmaz diyerek ümitsizlik yaşadıklarını hissetmişlerdir.
6. Görüşmelerde ağırlıklı olarak liseye hazırlık ve üniversiteye hazırlık yapan öğrencilerin psikolojik açıdan daha olumsuz etkilendikleri gözlemlenmiştir.
7. Son olarak çocukların bu çalışma ile maddi destek beklentisine girdikleri görülmüştür. Görüşme sonlandırılırken “Tablet desteğiniz olacak mı?” sorusunu birçok çocuk sormuş ve çalışma bittikten sonra da bu talep devam etmiştir.

EK 2. BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU VE CEVABI

Başvuru Bilgileri

Başvuru Sayısı

2101262081

Başvuru Zamanı

16/03/2021 11:51:34

Başvuru Tipi

Bilgi Edinme

Başvuru Durumu

Başvuru Yapıldı

Soru

“Pandemi Döneminde Çocukların Eğitime Erişim durumlarını” anlamak,görebilmek ve yaygınlaştırmak amacı ile bir izleme ve araştırma çalışması yürütmekteyim. Raporlama çalışmasını güçlendireceğini düşündüğüm bir kaç veriye ihtiyacım bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında ihtiyaç duyduğum veriler için bir kaç soru sormak istiyorum.

1. COVID-19 Pandemisi süresince Türkiye’de öğrencilere kaç adet tablet dağıtılmıştır ? Bu tabletlerin illere ve eğitim kademelerine göre dağılımı nedir?
2. Her bir eğitim kademesi için bir öğrencinin ,yüzyüze eğitim ve uzaktan eğitim maliyeti ne kadardır?
3. COVID-19 Pandemisi süresince Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilere sunulan maddi ve diğer destekler nelerdir?

Yukarıda kısaca açıklanan konuyla ilgili sorularıma kısa sürede cevap vermenizi saygılarımla bilgilerinize arz ve talep ederim.

Cevap:

Kurum Birim Adı : MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB) > STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

Talep edilen bilgiler 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 7 nci maddesi kapsamında değerlendirilmekle birlikte; Bakanlığımızca Koronavirüs sebebiyle ortaya çıkan uzaktan eğitim uygulamasında tablet, bilgisayar ve internet erişimi bulunmayan öğrencilerimize yönelik her ilde, okul ve kurumların bilişim laboratuvarları öncelikli olmak üzere çok sayıda EBA Destek Noktası oluşturulmuş olup talep ve ihtiyaca göre EBA Destek Noktası sayısı artırılmaya devam edilmektedir. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan bilgisayar, internet erişimi olmayan ve ulaşım sorunu bulunan öğrenciler için Mobil EBA Destek Araçları oluşturulmuş yine ihtiyaç ve talebe göre sayıları artırılmaktadır. İmkânı olmayan öğrenciler, gerekli hijyen, maske ve mesafe kurallarına göre oluşturulan ikamet yerine en yakın EBA Destek Noktalarından faydalanmaktadır. EBA Destek Noktaları ve Mobil EBA Destek Araçları Bakanlığımız <http://ebadesteknoktasi.meb.gov.tr> web sayfasından yayınlanmaktadır.

Ayrıca ailenin gelir durumu, okula devam eden kardeş sayısı, EBA Destek Noktalarına erişim durumu gibi kriterler çerçevesinde dağıtımı yapılan tablet bilgisayarın yanında 4.5G GSM hatlı 25 GB kotalı internet paketi dağıtımı da tamamlanmıştır Bakanlığımızca dağıtımı yapılan tablet bilgisayar sayısının tedarik sürecine bağlı olarak Mart ayının 3. haftasına kadar 660 bin adedi geçmesi hedeflenmektedir.

EK 3. SORU FORMU

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÇOCUKLARIN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE YAŞADIKLARINA DAİR GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ ARAŞTIRMASI

TANITICI BİLGİLER

1) Adın ve Soyadın?

2) Kaç yaşındasın?:

3) Cinsiyetin? Kız () Oğlan () Diğer () Belirtmedi ()

4) Yaşadığın il: İlçe: Köy:

5) Hangi okula gidiyorsun?

6) Kaçınıcı sınıftasın?

7) Kardeşin/ kardeşlerin var mı?

Hayır ()

Evet () ise,

Kaç kardeşsiniz?

Yaşları:

Okula gidenler var mı?

İlkokul

Ortaokul

Lise

PANDEMİ SÜRECİNE DAİR GENEL DEĞERLENDİRME

8) Pandemi devam ediyor. Bir günün nasıl geçiyor? Bizimle paylaşmak ister misin? Kaçta kalkıyorsun? Neler yapıyorsun? Kimlerle yapıyorsun?

9) Kendini ve diğer çocukları düşündüğünde pandemi/ salgın yaşamını nasıl etkiledi?

10) Zorlandığın konular oldu mu? Paylaşmak istediğin bir şeyler var mı?

EĞİTİM ALANINA DAİR DEĞERLENDİRME

11) Okul nasıl gidiyor?

12) Okula nasıl devam ediyorsun?

() Uzaktan eğitim ise günde/ haftada kaç saat?

() Yüz yüze eğitim ise kaç gün?

() Uzaktan ve yüz yüze eğitim ise kaç gün/ saat?

() Hiçbiri ise neden?

13) Okula devam etmediğin günler neler yapıyorsun?

14) Evde internet var mı?

() Hayır

() Evet ise bağlantınızı nasıl sağlıyorsunuz?.....

(Telefon interneti ile, komşunun interneti, sabit internet vb.)

15) Evde kullanabildiğin bilgisayar ya da tablet var mı?

() Hayır

() Evet ise; Sana mı ait?

Başka kimler kullanıyor?.....

(Kişi sayısı):

16) Okullar salgın sebebiyle ilk kapandığında uzaktan derslere rahatça katıldın mı?

() Hayır, ise neden?....

() Evet ise hangi araçları kullandın? (Birden fazla yanıt verilebilir)

() Televizyon () Tablet () Bilgisayar () Telefon () Diğer... ..

17) Okullar salgın sebebiyle kapanınca uzaktan eğitime katılabildin mi?

() Hayır () Evet ise () Düzenli () Düzensiz, neden?.....

18) İnternet ya da televizyondan katıldığın dersleri verimli buluyor musun?

Neden?

19) Uzaktan eğitim ile okula gittiğin, sınıfta derslere katıldığın zamanı karşılaştırabilir misin?

Sence hangisi daha iyi ve neden?

20) Uzaktan eğitim seni nasıl etkiledi? Biraz açabilir misin? (Ders başlangıçları, dersleri takip etme, anlama, öğrenme süreci, öğretmen veya sınıf arkadaşları ile iletişim, zamanlama, sınıfta olmama, ilgiyi odaklama vb.), Neden?

Olumlu Olumsuz Etkilemedi.

Çünkü,.....

21) Uzaktan eğitim sürecinde ev içinde olmak nasıldı? Biraz açabilir misin? Neden?

Olumlu Olumsuz Etkilemedi.

Çünkü,.....

22) Uzaktan eğitim sürecinde gün içinde ev içinde yetişkin birisi var mı? / Var mıydı?

Evet ise kimler?

Hayır ise neden?

Ev içindeki yetişkinler gün içinde çalıştığı için

Diğer

23) Uzaktan eğitim sürecinde ev içinde -varsa- çalışan yetişkinlerin yaşamlarında bir değişiklik oldu mu? (İşe gitmek, evdeki işleri düzenlemek, seninle ilgilenmek vb.). Oldu ise

Olumlu, Olumsuz

24) Eğitimle ilgili herhangi bir şeye ihtiyacın olduğunda ya da bir şey istediğinde ya da derslerinle ilgili yardıma ihtiyaç duyduğunda sana destek olan var mıydı?/ var mı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Anne Baba Kardeş Diğer

24) Uzaktan eğitim hepimiz için çok yeni bir süreç oldu. Sence hangi yöntem senin ve diğer çocuklar için daha yararlı? Neden?

Uzaktan eğitim, çünkü...

Yüzyüze eğitim, çünkü.....

Her ikisi de, çünkü...

Hiçbiri...

25) Uzaktan eğitim sırasında seni zorlayan konular oldu mu?

26) Peki ya kolaylaştıran tarafları?

27) Uzaktan eğitim sırasında öğretmenlerinle ilişkin nasıldı?

Daha iyi Bir değişiklik olmadı Aksaklıklar oldu Daha kötü

Nasıl ve neden, biraz açar mısın?

28) Uzaktan eğitim sırasında öğretmenlerinle iletişim konusunda yaşadığın sorunlar oldu mu?

Hayır Fikrim yok Evet ise açabilir misin?

29) Uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarınla iletişimin nasıldı?

Daha iyi Bir değişiklik olmadı

Aksaklıklar oldu Daha kötü Nasıl ve neden, biraz açar mısın?

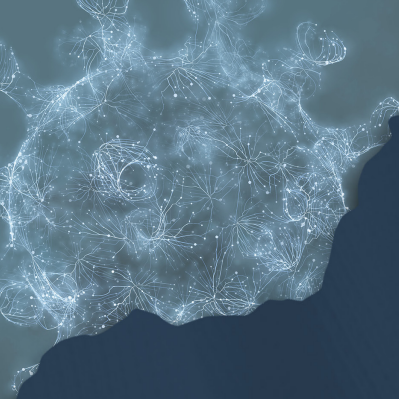
PANDEMİ SÜRECİ KAPSAMINDA SÜRECE VE UZAKTAN EĞİTİME DAİR ÖNERİLER

30) Sen olsan uzaktan eğitim sürecini nasıl düzenlerdin? Neler yapmak isterdin? Neleri değiştirirdin?

31) Pandemi devam ediyor. Bu süreci kendinin ve/veya diğer çocukların güvenli, sağlıklı, huzurlu ve rahat bir şekilde geçirmeleri için önerilerin olur mu?

32) Eklemek istediğin başka bir konu var mı?

....

Elazığ Cad. Mimar Sinan Mah. Diyar Galeria C Blok Kat:4 No:10 Yenişehir / Diyarbakır
t: (0412) 223 00 90 f: +90 (412) 00 90 e: g.vakfi@gmail.com w: goctvakfi@gmail.com

www.giyav.org.tr